РЕПРИВАТИЗАЦІЯ ПО-ЗАКАРПАТСЬКИ

Тривають перипетії навколо Ужгородського виробничо-видавничого комбінату "Патент". Більшість засобів масової інформації подавали упереджену оцінку подіям навколо приватизації цього підприємства. Пропонуємо увазі читачів оцінку київського журналіста-фахівця навколо проблем приватизації "Патенту" і ще однієї закарпатської фірми "Хутро".

Максим САВАНЕВСЬКИЙ ("Українська інвестиційна газета", № 9, 24 квітня 1997 р.)

Привабливі підприємства, якими цікавляться всі без винятку є, звичайно, в кожній області, і викликають такі підприємства інтерес у багатьох точках. Не стала винятком з цього правила і Закарпатська область. Зараз там іде боротьба за два цікавих підприємства — фірму "Хутро", яка займається випуском штучного хутра, та Ужгородський виробничо-видавничий комбінат "Патент".

"Хутро" виставлялось на 8-й аукціон за ПМС, "Патент" — на 11-й за ПМС та 2-й за КС. Саме ці два підприємства стали причиною конфлікту між закарпатською трастовою компанією "Газда-інвест" та місцевими органами влади разом з регіональним відділенням ФДМУ у Закарпатській області.

Проблеми розпочалися одразу після підбиття підсумків аукціонів за ПМС. ТК "Газда-інвест" одразу попала "під роздачу" — компанія мала безліч перевірок, як офіційного характеру — комплексна, згідно з наказом ФДМУ № 75/172 від 23.05.96 р. за зверненням народного депутата О. Д. Климпуша (до речі, цей депутат досить наполегливо добивається всіх перевірок у ТК "Газда-інвест"); спільна з представниками РВ ФДМУ; РВ ДКЦПФР та РЦСА, згідно з наказом РВ ФДМУ № 3/765 від 06.05.96 р., так і "напівофіційна", яку здійснювала обласна прокуратура Закарпатської області у період з середини минулого року за "клопотанням" директорів приватизованих підприємств "Хутро" та "Патент". Останні виявилися настільки "вагомими", що обласна прокуратура видала припис "Про усунення порушення закону", яким зобов'язала ТК "Газда-інвест" передати пакети акцій цих підприємств РВ ФДМУ. Представники РВ ФДМУ своїм листом вимагають "негайної передачі РВ ФДМУ в довірче управління пакетів акцій" цих АТ.

Ось витяг із листа РВ ФДМУ до ТК "Газда-інвест": "На виконання приписів прокуратури про усунення порушень закону ДТ "Газда-інвест" при здійсненні посередницької діяльності з приватизаційними паперами Вам необхідно негайно передати регіональному відділенню ФДМУ у довірче управління пакет акцій ВАТ "Хутро" та ВАТ "Патент". Для оформлення необхідних документів вимагаю терміново з'явитися до РВ ФДМУ".

Припис, виданий прокуратурою м. Ужгород, мотивувався проведеною перевіркою, в результаті якої було встановлено, що ТК "Газда-інвест" порушуючи вимоги ст. 5 Закону України "Про приватизаційні папери", через підрозділи Ощадбанку України скуповувало у громадян ПМС.

Витяг з припису:

"Вибірковою перевіркою було встановлено, що громадяни, які продали свої ПМС (за 10 — 15 грн.), про існування ТК "Газда-інвест", а також про ніби-то укладені з ними угоди про передачу ПМС у довірче обслуговування та угоди про продаж майбутніх пакетів акцій, не знали, зазначені угоди не підписували. Незаконно скуповуючи у громадян 3070 ПМС, ТК "Газда-інвест" ніби-то від їх імені подало заявку на сертифікатний аукціон і придбало акції ВВК "Патент" загальною вартістю 32235 грн.

Скуповування від громадян ПМС суттєво утискає їх інтереси, тому що ринкова вартість пакетів акцій значно перевищує суми, виплачені громадянам за ПМС. Таке порушення закону носить очевидний характер і може завдати громадянам значної матеріальної шкоди, якщо не буде негайно усунуте".

Так, припис звичайно досить веселий, якщо не сказати більше (такий же припис був зроблений стосовно "Хутра"). Варто звернути увагу на досить цікавий момент — керуючись результатами вибіркової перевірки прокуратура робить висновок, що ВСІ (!) ПМС були отримані незаконним шляхом.

Ми вирішили звернутися за роз'ясненням до Марини Васіної, директора Департаменту розвитку інфраструктури приватизації:

"Таке рішення прокуратури не має сили, по-перше, відсутні механізми передачі пакета акцій РВ ФДМУ, по-друге, РВ не має тих повноважень, які б давали змогу виконати такий припис. Ми дамо офіційне роз'яснення прокуратурі щодо цієї справи, вони не в праві приймати такі рішення.

Долею двох ВАТ видно зацікавилось багато сторін. Обласні ЗМІ вибухнули низкою публікацій, які були спрямовані на підрив довіри населення до ТК "Газда-інвест". У цих публікаціях ТК "Газда-інвест" називали шахраями, ошуканцями, що обдирають бідних людей, забирають останній хліб і т. д. Ставлення до ТК "Газда-інвест" за рахунок таких випадів ЗМІ у регіоні погіршилось, але на думку директора ТК "Газда-інвест" Юрія Ключевського, "ті люди, які розуміють ситуацію, своє ставлення до нас не змінили. На компанію тиснуть зі всіх боків. Наполегливості депутата Ореста Климпуша в домаганні проведення всіляких перевірок ТК "Газда-інвест" можна лише позаздрити.

Все мотивується притисненням прав людей. ТК "Газда-інвест" інкримінували незаконне вимагання дивідендів. Але ми довели протилежне. Йде пряма дезінформація, спрямована для досягнення єдиної мети — залишити директорів на старому місці".

Припис прокуратури щодо передачі пакетів акцій до РВ ФДМУ від ТК "Газда-інвест" фактично вимагає реприватизувати ці підприємства, що суперечить інтересам акціонерів цих АТ. Та/або "реалізувати мрії" колишнього чи теперішнього керівництва цих підприємств про повернення влади, що є "суттєво новим способом приватизації".

Фраза витяг з листа ТК "Газда-інвест" до прокуратури:

"Відповідно до ч. 3 ст. 22 Закону "Про прокуратуру" прошимо розглянути подані документи і відмінити видані нам приписи. Вважаємо викладені в приписах вимоги незаконними, оскільки вони ґрунтуються на помилковому тлумаченні законодавства, конкретних дій компанії і фактично запроваджують неприпустимий нашим законодавством режим реквізиції майна, яким є акції приватизованих підприємств".

Та справа з ПМСами лише наслідок процесів, які проходять на ВАТ "Хутро" та ВАТ "Патент".

ВАТ «ХУТРО»

Підприємство знаходиться високо в горах в смт. Ясиня. В Україні такого типу підприємство ще є в Жовтих Водах, але обладнання там набагато гірше. Потужність підприємства близько 2 млн. кв. м. штучної шкіри в рік.

10 квітня відбулися збори ради акціонерного товариства. Збори ради акціонерного товариства проводяться на підприємстві для вирішення поточних проблем між зборами акціонерів. Основною метою цих зборів була негайна зміна директора підприємства.

Олег Бурдуков, співробітник ТК "Газда-інвест":

"Результати аудиту та перевірки показали великі фінансові зловживання на заводі. Невміле керування підприємством "Хутро" призвело до фінансових втрат у розмірі 0,5 млн. грн.

Було доведено факт приховування доходів і нанесення матеріальної шкоди "Хутру" ще в той час, коли воно було державним підприємством. Викрито факт угоди, укладеної головою правління, яка завідомо була збитковою.

Підприємство працює лише з одним замовником, внаслідок чого штучно занижуються ціни. Підприємство розвалюється — високогір'я, висока вологість, покриття даху зіпсоване, на його реконструкцію необхідно близько $ 250 тис. Підприємством цікавились іноземні інвестори — але в решті-решт, всі відмовились працювати з ним. Навіть на питання, скільки працівників на заводі, директор відповідає одне, головний інженер — інше, а бухгалтер ще інше.

На збори приїхав представник Градотресту — Ніна Янко (їм належить 30,8% СФ), вона також мала довіреність на пакет ТК "Газда-інвест" (25,96% СФ). Тобто всього вона мала довіреність майже на 57% СФ, від трудового колективу була присутня Олена Лакотош, працівник підприємства, трудовий колектив доручив їй свої акції, а це приблизно 13%. На зборах були присутні директор підприємства, помічник прокурора, представник від ФДМУ у районі, з ними приїхав наряд міліції."

"В порядку денному було питання про переобрання директора, — говорить **Олег Бурдуков**, *— за допомогою міліції намагались будь-якими методами зірвати збори ради. Прокурор зробив усний протест про те, що збори не правомочні через припис, зроблений прокуратурою стосовно пакета ТК "Газда-інвест", але ніхто на це уваги не звертав.*

До речі, представник РВ ФДМУ просто не з'явився на збори (державі належить приблизно 28% СФ). На О. Лакотош чинився тиск, її схопили за руку, вивели зі зали засідань. Ця тяганина тривала майже 2 години.

У решті-решт, збори провели, переобрали директора (згідно зі статутом, голову правління обирають саме на зборах ради), ним став голова інвентаризаційної комісії. В останній час, щоб уникнути фінансових махінацій, всі угоди на підприємстві засвідчувались обов'язково підписами головного бухгалтера, голови правління та голови інвентаризаційної комісії. Так що новий директор досить добре володіє ситуацією на підприємстві."

Юрій Ключевський:

"Після обрання нового директора на ВАТ "Хутро" надійшли досить цікаві пропозиції від п'яти замовників, це при тому, що старий директор працював з одним замовником.

Після зборів ради, прокуратура почала вимагати реєстр акціонерів підприємства. З реєстром взагалі стається кримінальна історія. Колишній директор став спізвасником незалежного реєстратора, з яким уклав угоду про ведення реєстру акціонерів підприємства, але на момент укладання угоди реєстратор ще не мав дозволу на ведення реєстраторської діяльності. Крім цього директор не узгодив це рішення з радою АТ, що є явним порушенням.

Рада АТ вирішила укласти новий договір з незалежним реєстратором. На підприємстві в той час вісся первинний реєстр обліку акцій, що були отримані працівниками заводу за пільгову підписку, інша частина реєстру була в РЦСА, фінпосередники аналогічно мали свої реєстри. Все необхідно було скласти до купи та передати незалежному реєстратору. Як тільки було переобрано голову правління, одразу уклали договір з реєстратором. Одному працівнику заводу було доручено відвезти весь реєстр у м. Ужгород, де і знаходиться офіс реєстратора, але він цього не зробив. Як потім він пояснив у записці, напередодні поїздки до нього прийшов міліціонер, який сказав, що цьому громадянину забороняється їхати до Ужгорода. Довелось везти реєстр до Ужгорода об'їзною дорогою, обминаючи міліцейські пости. Врешті-решт, реєстр було передано реєстратору. При чому його везти довелось через сусідню Івано-Франківську область.

В обласній пресі почали з'являтись публікації, де говорилось про те, що після зміни керівництва на підприємстві почалося безладдя, люди не виходять на роботу."

У суботу, 19 квітня директор ТК "Газда-інвест" Юрій Ключевський, представники обладміністрації, прокуратури поїхали у Ясіня на підприємство, де з'ясували, що ситуація на підприємстві залишалася нормальною.

"Ми реорганізували структуру підприємства, — говорить Юрій Ключевський, — є цифри, що свідчать про позитивні результати цього. Але через обставини, які склались на сьогоднішній день, ми нічого нового на підприємстві робити не будемо, оскільки ми не знаємо чим це все закінчиться."

ВАТ «ПАТЕНТ»

Такого типу підприємств у всьому СРСР було три. Але щодо деяких окремих видів продукції, то "Патент" був монополістом як в СРСР, так і в країнах СЕВ. Зараз підприємством цікавляться інвестори Чехії, Угорщини. Є вже конкретні пропозиції. Основний потік замовлень раніше формувався російськими замовниками, але через деякі технічні проблеми з митницею, замовлення з Росії дуже зменшилися.

На 27 червня 1996 року були призначені перші загальні збори акціонерів ВАТ "Патент". Спробуємо описати ситуацію на підприємстві, яка склалася на час проведення зборів акціонерів.

"До цього моменту продукція для Роспатенту (Росія) складала 55% всього випуску продукції підприємства. Контракт з Роспатентом якраз закінчувався після першого півріччя, і підписувати знову такий же масштабний контракт із "Патентом" вони, за словами Георгія Ямнюка, голови правління ІК "Енергопроект", одного з акціонерів ВАТ "Патент", не планували. А керівництво нічого не робило для пошуку нових клієнтів".

27 червня 1996 року відбулись перші загальні збори акціонерів "Патенту", на ці збори винесено питання про недовіру директору. Було обрано нового директора.

"Причиною зміни директора підприємства, — говорить Юрій Ключевський, — були часті зловживання, незадовільне управління підприємством. Новий директор взявся все змінювати. Не дивлячись на падіння доходів у грошовому виразі в 2-му півріччі, середньомісячна зарплата одного працівника зросла порівняно з 1-м півріччям на 30,4%, людям виплатили 13-ту зарплату".

На підприємстві в керівництві не помінявся ніхто, окрім директора. Новий директор — колишній працівник ВАТ "Патент", пропрацював на ньому 18 років, дійшов до начальника цеха. Потім пішов працювати в приватну структуру. Згодом він був запрошений на посаду директора. Колектив сприйняв це неоднозначно. "Після перевірок, проведених на заводі, прокурор Ю. Ключевський, —вдалось з'ясувати, що на підприємстві чимало просто розкрадено. Було багато фінансових зловживань. "На сторону" йшли візитки, поліграфічна продукція, папір списували вагонами. Новий директор, звичайно, все це почав присікати, і тому невдоволеність таким керівництвом почала зростати. Також виникли проблеми з працівниками підприємства: було проведено співбесіди, атестацію. І як виявилось, кваліфікація багатьох працівників не відповідає дійсності".

На 17 квітня 1997 року були призначені нові збори акціонерів ВАТ "Патент". Керівництво заводу почало проводити цілеспрямовану боротьбу проти нового директора, щоб його змістити. Колективу демонстрували результати діяльності підприємства — коли керував новий директор, прибутки підприємства знизились. Що ж стало причиною цього?

У 2-му півріччі балансовий прибуток був нижчий ніж у 1-му на 87,4 тис. грн.

Детальний аналіз отриманого прибутку показав, що причина криється у помилковому обліку собівартості продукції у 1-му півріччі. Так, премії за основні результати фінансово-господарської діяльності у сумі 27,9 тис. грн. були віднесені не на собівартість, як передбачено інструкцією.., а сплачені за рахунок прибутку. Крім того, у першому ж півріччі помилково не були нараховані страхові внески у сумі 17,1 тис. грн. на виплачену премію за основними результатами і не віднесені на собівартість (акт аудиту від 15.08.96 р.). Таким чином, собівартість продукції у 1-му півріччі була штучно зменшена на суму 45 тис. грн., а прибуток відповідно збільшився. Всі виправлення та донарахування довелось проводити у 2-му півріччі, про що свідчать бухгалтерські проводки і записи у головній книзі. Реально отриманий прибуток у 1996 році виглядає так:

І півріччя 134,7 — 45 = 89,7 тис. грн.

ІІ півріччя 47,3 + 45 = 92,3 тис. грн.

Всього за 1996 рік 182 тис. грн.

Зростання прибутку у 2-му півріччі складає 2,9%. Тобто робота нового директора була досить вдалою. Адже спромоглись збільшити прибуток і це при зниженні замовлень з Росії майже у 4 рази. Таких результатів вдалося добитись за рахунок розширення асортименту продукції, налагодження нових зв'язків. Отож, про справжні причини невдоволеності деяких працівників заводу новим директором можна лише здогадатись, але новим директором невдоволені не лише вони. Не подобається він деяким органам влади. Що ж сталося на зборах акціонерів? А нічого і не сталося, вони просто не відбулися. Реєстрація учасників зборів проводилась до 12.00. Представник РВ ФДМУ не зареєструвався.

Для участі у загальних зборах акціонерів ВАТ "Патент" з РВ ФДМУ прибули:

— Надія Севрюкова, Ольга Козич — начальники відділів — вони з дорадчими голосами.

— Нінель Замула — заступник голови РВ ФДМУ — з правом голосу.

РВ ФДМУ належало 29,8% СФ.

Витяг з довідки, зробленої радою товариства:

"Всі вони троє прибули на підприємство об 11.30. Через 20 хв. зателефонували від імені облдержадміністрації (жіночий голос) і запросили до телефону Нінель Замулу. Після цього вона покинула підприємство, не зареєструвавшись. Спроба розшукати Нінель Замулу в облдержадміністрації була марною.

Кворуму не було. Люди чекали повернення Нінель Замули до 14.00. Після цього було надіслано факсограму, адресовану Голові Верховної Ради України п. О. О. Морозу, в. о. Голови ФДМУ В. Т. Лановому, Голові Закарпатської обласної Ради народних депутатів п. С. І. Устичу".

Текст факсограми:

"Доводимо до Вашого відома, що загальні збори акціонерів ВАТ "Патент", що були призначені на 12.00 17.04.97 р. зірвані з приводу неявки на збори представника Закарпатського регіонального відділення ФДМУ (29,8% статутного фонду).

Просимо розглянути безвідповідальні дії регіонального відділення ФДМУ, а також питання ВАТ "Патент" з підготовки і проведення загальних зборів акціонерів.

14.00 17.04.97 року За дорученням акціонерів, голова ради ВАТ "Патент".

Як не дивно, але лише після надсилання такої факсограми Нінель Замула таки знайшлась.

Збори зірвано. Цікаво, хто буде платити "Патенту" за організацію зборів, чи як відповісти на питання однієї жінки похилого віку, яка є акціонером цього підприємства:

"Я добиралася на ці збори з високогір'я, ви знаєте скільки коштує квиток? Хто мені компенсує витрати, щоб я приїжджала на повторні збори?"

Так хто ж винен у цьому всьому?

Із роз'ясненням з приводу дій працівників РВ ФДМУ ми звернулися до начальника РВ Володимира Шкоби:

"Так, мого заступника викликає голова облдержадміністрації (причину виклику нам так ніхто і не пояснив — **прим. авт.**). *Так, я не заперечую того, що з боку нашого працівника була халатність. Але я хотів би наголосити на тому, що була проведена вибіркова перевірка і встановлено факти незаконного придбання ПМС, прокуратура видала припис передати РВ у довірче управління пакета акцій, придбаних на аукціоні, якщо вони цього не зроблять, то прокуратура передасть справу в суд.*

Під час проведення зборів я був у Києві. Наємних дій з боку мого заступника не було, це все через малий досвід роботи. Якщо б я був на її місці, все було б по-іншому. А трест скористався проколом, не дочекались її. Вона була на місці о 13.30", (а факсограму відправлено о 14.00!!! — **прим. авт.**).

Через 30 днів будуть проведені ще одні збори.

Взагалі дії представника РВ на зборах здивували багато кого. Замість виконання своїх прямих дій — відстоювання інтересів держави на зборах акціонерів — вона йде для чогось у облдержадміністрацію. Можливо це і можна було би назвати халатністю, але "РВ ФДМУ "вставляє нам палиці в колеса" вже досить довгий час, — говорить Юрій Ключевський, — *і пояснювати черговий прокол РВ ФДМУ недостатністю досвіду виглядає просто смішним".*